

Мұхтар Шаханов

Мұхтар Шаханов 1942 жылы 2 шілдеде Оңтүстік Қазақстан облысы, Отырар ауданы, Шілік ауылында дүниеге келген. Мамандығы тракторшы, филолог. 1969 жылы Шымкент педагогикалық институтын сырттан оқып бітірген.

Алғашқы өлеңі (Сырдария) 1959 жылы жарияланды. Тұңғыш өлеңдер жинағы (Бақыт) 1966 жылы жарық көрді. М.Шахановтың Балладалар (1968), Ай туып келеді (1970), Қырандар төбеге қонбайды (1974), Сенім патшалығы (1976) атты кітаптары шықты.

Республикадағы тұңғыш құрылған экологиялық қозғалыс - Арал және Балқаш проблемалары жөніндегі қоғамдық комитеттің төрағасы (1988), 1988

М.Шаханов 1926 жылы ислам дінінің қалдығы деген желеумен Кеңестер Одағының тоталитарлық жүйесі тойлауға тыйым салған «Наурыз» мерекесінің 62 жылдан соң қайта салтанат құруына мұрындық болды. 1993-2003 жылдар аралығында **М.Шаханов** Қазақстан Республикасының Қырғыз

Республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі болды. 2004-2007 жылдары Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты болып сайланды.

М.Шахановтың «Өркениеттің адасуы», «Жазагер жады космоформуласы» (Шыңғыс ханның пенделік құпиясы) атты романдары ЮНЕСКО шеңберінде қаралып, әлемдік деңгейде қызу пікірталас тудырды. Оның шығармалары дүниежүзінің 50-ден астам тілдеріне аударылды. 2002 жылы **М.Шахановқа** «Жазагер жады космоформуласы» атты шығармасы үшін Калифорния Ғылым, Индустрия, Білім және Өнер академиясының А.Эйнштейн атындағы Алтын медалі мен Түркияның Гебзе қаласында «Түркі тілдес халықтар арасындағы ең үздік әлем ақыны» атағы берілді. «Нобель» сыйлығының 100 жылдығына орай Тамбов қаласында өткен «Нобель» сыйлығы лауреаттары мен нобелшілердің халықаралық конгресінде «Нобель» ақпарат орталығы, «Нобель» қоры, Ресей жаратылыс ғылымдары академиясы бірлесіп бекіткен «Нобельдің Алтын медалімен» марапатталды.

Тест

1. Шаханов Мұхтар нешінші жылы дүниеге келді?

А. 1942

2. 1959 жылы алғашқы қандай өлеңі жарияланды?

А. Сырдария

3. Қазақстан Республикасының Қырғыз республикасындағы Төтенше және Өкілетті Елшісі қызметінде нешінші жылдары болды?

А. 1993-2003 жж.

4. Қандай драмалық туындысы негізінде Украинаның Довженко атындағы киностудиясы екі сериялы телефильм шығарды?

А.«Шыңғыс ханның пенделік құпиясы»

5. «Уақыт бедерлері», «Зерде кітабы» атты жинақтары қандай тілде шықты.

А. Орыс

6. «Күз басындағы аңшының зары» атты эссе кітабын кіммен бірлесіп жазды?

А. Ш.Айтматов

7. 2003-2004 жж. қандай журналдың бас редакторы болды?

А. «Жалын»

8. Нешінші жылы ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты болды?

А. 2004 жылы

9. 2002 жылы қандай шығармасы үшін Калифорния Ғылым, индустрия, білім және өнер академиясының А.Эйнштейн атындағы алтын медалі, Түркияның Гебзе қаласында «Түркі тілдес халықтар арасындағы ең үздік әлем ақыны» сыйлығы берілген?

А.«Жазагер жады космоформуласы»

10. Мұхтар Шаханов қай жерде дүниеге келді?

А.Оңтүстік Қазақстан облысы Отырар ауданы Шілік ауылында

Бағалау критерийлері:

0-4 – 2

5-7-3

8-9-4

10-5

Тапсырма:

1. М.Шаханов өмірі мен шығармашылығын оқы, тестке жауап бер.
2. Мәтін бойынша кластер құрастыр.
3. «Төрт ана» өлеңін оқы. Ақын «Төрт ана» деп нені атайды? Өз ойыңды жаз.
4. Түсіндірмелі сөздікті оқып аудар.

Төрт ана

Тағдырыңды тамырсыздық індетінен қалқала,
Мазмұн жоқта мазмұнсыздық шыға келер ортаға.

Әр адамда өз анасынан басқа да,

Ғұмырына етер мәңгі астана,

Демеп жүрер, жебеп жүрер арқада,

Болу керек құдіретті төрт ана:

ТУҒАН ЖЕРІ - түп қазығы, айбыны,

ТУҒАН ТІЛІ - мәңгі өнеге айдыны,

ЖАН БАЙЛЫҒЫ, САЛТ-ДӘСТҮРІ -тірегі,

Қадамына шуақ шашар үнемі.

Және ТУҒАН ТАРИХЫ.

Еске алуға қаншама

Ауыр әрі қасіретті болса да.

Құдірет жоқ төрт анаға тең келер

Онсыз санаң қаңбаққа ұқсап сенделер.

Өзге ананың ұлылығын танымас,

Төрт анасын менсінбеген пенделер.

Төрт анадан сенім таба алмаған

Тамырсыздың басы қайда қалмаған?!

Төрт анасын сыйламаған халықтың

Ешқашанда бақ жұлдызы жанбаған.

Қасиетті бұл төрт ана-тағдырыңның тынысы,

Төрт ана үшін болған күрес - күрестердің ұлысы.

Түсіндірмелі сөздік жұмыс

Ғұмыр - өмір бойы -

Жебеп жүрер — қорғау, қамқор болу -

Туған жері - отан, туып өскен мекені, кіндік қаны тамған жер -

Туған тілі - қазақ тілі -

Салт-дәстүрі - жеті атасын білу -

Қүдіретті - ержүрек, батыр -

Тарихы – қазақ елінің басынан кешкен оқиғалары -

Күрес – азаттық, егемендік үшін жанын пида ету -